

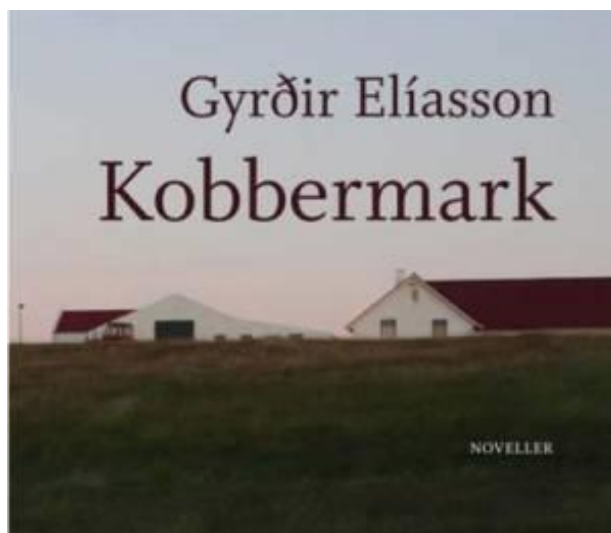
Her finder du mere litteratur, historie og inspiration til hver post i LitteraGåturen.

Post 1: Fra kornmark til landingsbane

Hvis man har lyst til at læse noget helt andet om at flyve:

"Det var en skyet aften i september, jeg var på vej til lufthavnen for at nå maskinen østpå til Egilsstadir. Jeg ville have været med en maskine, der gik ved firetiden og kaldtes "kaffemaskinen", men nåede den ikke pga. indtrufne omstændigheder og blev nødt til at tage aftenflyet i stedet. Begravelsen, som jeg skulle til, var først dagen efter, så det var helt i orden, selv om jeg altid har det dårligt med at stige om bord i en flyvemaskine ved aftenstid."

Uddrag af novelle fra samlingen: "Kobbermark" af Gyrðir Elíasson, 2014. I novellerne skriver den islandske forfatter om små forblæste afsidesliggende flækker. I 2011 vandt Gyrðir Elíasson Nordisk råds Litteraturpris.

Post 2: Hestekræfter

Lindbjerggårds tærskværk var tilsluttet en mindre kværn, der blev brugt til at kværne grut (dyrefoder) med. Når museet er åbent, kan du se kværnen i længen. Gå ind ad den dør, der er lige over for hesteomgangen.

Læs et eventyr hvor kornsorterne spiller hovedrollen

H.C. Andersen (1805-75) har skrevet skuespil, romaner, rejseskildringer og erindringsværker, men først og fremmest er han kendt og elsket for sine eventyr. Et af de mindre kendte eventyr er "Boghveden". Eventyret bliver fortalt fra træ til spurv rundt omkring i haven. Fortællingen handler om den stolte og egoistiske Boghvede, der ikke vil bøje hovedet for nogen:

"På alle markerne rundt om voksede korn, både rug, byg og havre, ja den dejlige havre, der ser ud, når den er moden, ligesom en hel mængde små, gule kanariefugle på en gren. Kornet står så velsignet, og jo tungere det var, des dybere bøjede det sig i ydmyghed. Men der var også en ager med boghvede, og den ager var lige ud for det gamle piletræ; boghveden bøjede sig slet ikke, som det andet korn, den knejste stolt og stiv.

"Jeg er vel så rig, som akset" sagde den, "jeg er desuden meget smukkere; mine blomster og mine; kender du nogen prægtigere end os, du gamle piletræ!"

"H.C. Andersen Eventyr – med introduktion af Johannes Møllehave". Sesam, 2004. Side 237.

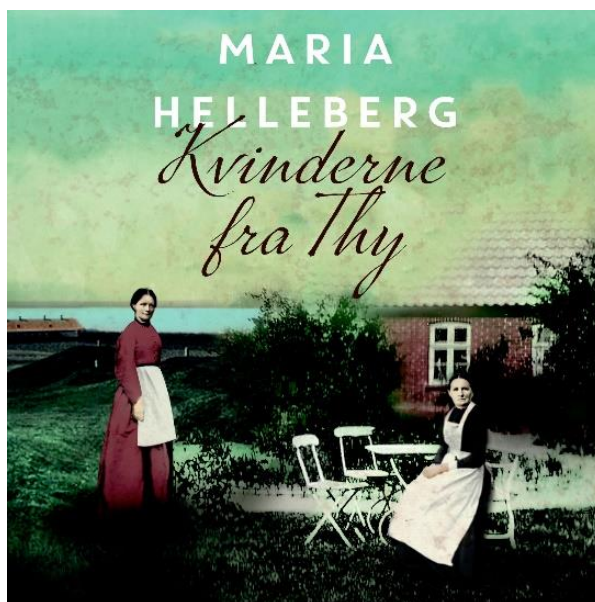
Som man måske kan regne ud, går det den hovmodige Boghvede ilde. Eventyret, der blev offentliggjort første gang i 1841, udkom som en del af "Eventyr fortalte for Børn".

Post 3: Arbejdet bliver lettere

Selvom livet på landet blev lettere med mekaniseringen, så var tilværelsen som bonde alligevel hård og ensformig også op i 1900-tallet. Med romanen "Kvinderne fra Thy" vender forfatter Maria Helleberg blikket mod sin egen slægtshistorie. Her får du historien om hendes oldemor og mormor – Mariane og Marie Dusine - og deres liv på landet i Thy i slutningen af 1800-tallet og starten af 1900-tallet. Helleberg illustrerer på glimrende og levende vis bøndernes trøstesløse og barske tilværelse, som fx i beskrivelsen af Marianes dagligdag her:

"Dette var hendes liv, en evig kæde af gentagelser, inddæmnet af skræmt taknemmelighed, fordi Gud ellers kunne straffe dem med dyrtid og mangel. Glæden, som var en sjælden gæst, var endnu mere farlig end ukogt kød. Glæden var en anarkistisk agitator, som lokkede kroppen til opstand og revolte. Malke, kærne, muge ud, vaske, høste, reparere, tilberede mad, forfra forfra forfra."

Fra "Kvinderne fra Thy" af Maria Helleberg, 2016. Side 43.

Post 4: Hvem kommer først?

Høstskik

Når høsten var i hus, var det mange steder et fast ritual i 1800-1900-tallet, at høstfolket gik tilbage til gården og truede konen med at hugge kålen i haven ned, hvis ikke hun gav en skænk. Høstfolket stod på gårdspladsen og hvæssede deres leer, indtil der blev serveret øl, snaps, æbleskiver eller kage og lignende. Man kaldte skikken at stryge for kålen.

Stryge for kålen, Erritsø ca. 1910. Fotograf Carl Christensen. Dansk Folkemindesamling.

Post 5: Honninghøst

Sur, sur, sur lille bi omkring er en populær børnesang, som de fleste børn vil kunne synge med på. Børnesangen handler om den flittige bi.

Sur, sur, sur

Sur, sur sur, lille bi, omkring!

Frygt ej for de vilde drenge,

flyv kun ud på mark og engel!

Sur, sur, sur, sur i lystig ring.

Sur, sur sur, lille bi, omkring!

Sid i blomsten som en dronning,

sug den søde, søde honning,

Sur, sur, sur, sur i lystig ring.

Sur, sur sur, lille bi, omkring!

Flyv så med dit rige bytte

hjem til cellen i din hytte!

Sur, sur sur, sur i lystig ring.

Tekst af: Hoffmann von Fallersleben (1798-1874, tysk digter og sprogforsker), 1835.

Melodi: Gammel Bøhmisk Folkemelodi.

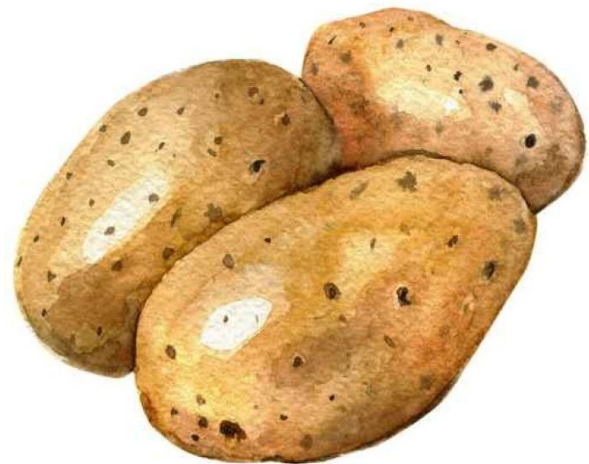
Post 6: Kartoffelferie

Egil Bo Høgsted, der voksede op i Pederstrup i 1950'erne, fortæller om, hvordan han hjalp til på Grantoftegaard om efteråret:

"Under kartoffelhøsten og roehøsten kunne der altid bruges lidt ekstra hjælp. Da jeg blev lidt ældre, fik jeg også lov til at køre traktoren eller den lille lastbil frem når halmnegene skulle læsses."

"Barn af Pederstrup" af Egil Bo Høgsted, 2014. Side 36.

Du kan se en legetøjsudgave af Grantoftegaards lille lastbil i udstillingen om Ballerups historie. Bilen er lavet af gårdejer Ejvind Andersen til sønnen Hugo.

Post 7: Alting smager af sol

Har du lyst til at læse en rigtig feelgood roman, så er den svenske roman "Villa Havbrise" måske noget for dig. Historien foregår i et lille kurhotel på den skånske kyst, her mødes fire meget forskellige mennesker med hver deres hemmeligheder for at sætte villaen i stand. Sophie, der har arvet Villa Havbrise af sin mor, bor til daglig i Berlin. Hun udvælger tre frivillige, der giver deres arbejdskraft til at sætte huset i stand. Katja den ene af de tre, har en gammel drøm om at uddanne sig til kok. Hun laver mad til resten af holdet:

"Katja kommer ind i køkkenet med favnen fuld af grøntsager, hun har høstet. På bordet lægger hun rødbeder, gulerødder, tomater, salat og basilikum. "I dag står den på gulerods og rødbedetærte med gedeost." Og så skal der også laves..." hun holder en håndfuld røde chilier i vejret "...chilimarmelade". Sophie, som sidder ved køkkenbordet og er ved at lave noget research for en kunde, ser op. "Vi må udnytte, at vi kan spise vegetarisk, når Martin ikke er her", fortsætter Katja". "Hvis han dukker op, er det hans egen skyld."

"Villa havbrise" af Caroline Säfstrand. Strawberry Forlag, 2020.

Om forfatteren: Caroline Säfstrand (f. 1972) har skrevet flere romaner, men Villa Havbrise er den første af hendes bøger, der er udkommet på dansk. Hendes romaner handler tit om hemmeligheder med et budskab mellem linjerne.

Post 8: Ved engsøen

Har du lyst til at læse mere Jeppe Aakjær? I 1906 udgav Jeppe Aakjær "Rugens sange og andre Digte", hvor du kan læse stemningsfyldte digte om de skiftende årstider, heriblandt dette digt:

Høst

Og aldrig stemmes en Sjæl saa glad,
det være sig Mands eller Kvindes,
som naar det dufter af Myntens Blad,
og Negene samles og bindes.

Og aldrig puster en Vind Saa blødt,
som naar det lyner i Østen;
og aldrig kysser en Mund saa sødt,
som naar det dugger om Høsten.

Og aldrig jeg mindes en Mark saa grøn
som den om mit Hjemlands Haver;
og ingen Sol har jeg set saa skøn
om den, der gik ned mellem Traver.

Post 9: Øl til høst

Øl blev også brugt i madlavningen. Prøv at lave din egen øllebrød efter husmoderens opskrift fra 1950erne - en god måde at få brugt gamle rugbrødsrester:

Skemad
29
Mad på Kort

red Carls Meyer og
L. Herløv-Müller
Berlingske Forlag
Fensterbeskyttet

A. Øllebrød. B. Brødsuppe

A) Skær Brødet i smaa Stykker (brug Brødmaskinen), sæt det i Blød i Vandet i nogle Timer, hak det udblødte Brød 1 Gang gennem Kødmaskinen. Sæt det over i Udblødningsvandet med Citronskallen eller Kanelen og bring det i Kog over ganske svag Varme. Kog det godt igennem og passér evt. Suppen gennem Dørslaget. Tilsæt Øl og Sukker og giv Øllebrøden et Opkog. Tag Citronskal eller Kanel op af Suppen.

B) Fremgangsmaade som i A, kun passeres den kogte Brødsuppe gennem Sigte og tilsættes Saft (og evt. Frugt) i Stedet for Øl.

Til 4 Pers. bruges:
A) 300 g mørkt Rugbrød
4 dl Vand
1½ Fl. Hvidtøl
ca. 50 g Sukker
Skal af ½ afvasket Citron eller 1 Stk. hel Kanel
B) ca. 250 g lyst eller mørkt Rugbrød evt. blandet med andre Brødsorter
1¼ l Vand
¼ l Frugtsaft
Skal af ½ afvasket Citron eller 1 Stk. hel Kanel
Sukker

Paa Bordet sættes til A: Sødmealk, Kaffebløde eller Flødeskum og til B: Flødeskum.

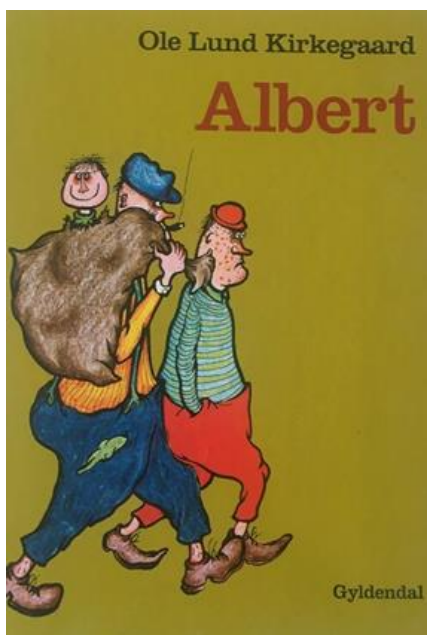
Post 10: Vitaminer og æbleskiver

Tæt på Lindbjerggårds stuehus finder man et stort æbletræ af sorten Filippa. Sorten er fremavlet af Filippa Johannsen omkring 1880. Filippa var datter af lærer Johannsen i Hunstrup på Sydfyn. Filippa er en meget hårdfør og let dyrkelig sort. Filippa-æblerne, der både er gode spise- og mad æbler, er plukkemodne sidst i september.

Gårdejer Jens Jensen i prydhaven, 1930erne.

Langt ude på landet

Nu du er i idylliske Pederstrup, så kig dig omkring - måske kan du se ligheder i Ole Lund Kirkegaards (1940-79) beskrivelse af Kalleby i børnebogen "Albert" fra 1968:

Kalleby er ikke ret stor, ja i grunden, er den slet ikke nogen rigtig by. Den er såmænd bar en klat små skæve huse og gårde, der ligger tæt sammen omkring andedammen. Kalleby har også kun en gade, og den gade er slet ikke nogen rigtig gade, men bare en sandet vej med huller i. Hver gang det regner, bliver hullerne fulde af vand, der sjasker og sprøjter til alle sider, når hestevognene og bilerne kommer skramlende...

Selvom Kalleby ikke er ret stor, og selv om gaden kun er en sandet vej med huller i, er der alligevel mange dejlige ting i den by.

Først er der de mange haver med duftende kirsebærtræer og hvide havebænke og blanke plastikstorke, der vipper, når det blæser.

Dernæst er der den runde andedam og de gule høstakke, som hver sommer er fulde af spurveredder."

"Albert" af Ole Lund Kirkegaard. Gyldendal, 1968. Side 7.